

Kehityksellinen kielihäiriö kouluiässä ja nuoruudessa

Koululaisen kanssa työskenteleville suunnattu materiaali

Pohde / OYS Foniatria

Psykologi Veera Isopahkala
Neuropsykologi Mari Veijola

Mikä se on?

Video: Kehityksellinen kielihäiriö lapsilla, nuorilla ja nuorilla aikuisilla

- Vaikeutta ymmärtää ja/tai käyttää kieltä
- Voi ilmetä vaikeutena puheilmaisussa, ymmärtämisessä, lukemisessa ja kirjoittamisessa
- Haasteet voivat olla lieviä tai vaikeita
- Voi haastaa myös oppimista, ystävyssuhteita ja mielenterveyttä
- Kehityksellistä kielihäiriötä esiintyy noin 7 %:lla eli se on melko yleinen
- Kielihäiriölle ei ole mitään erityistä syytä, mutta taustalla on usein perinnöllisiä tekijöitä

Mikä se on?

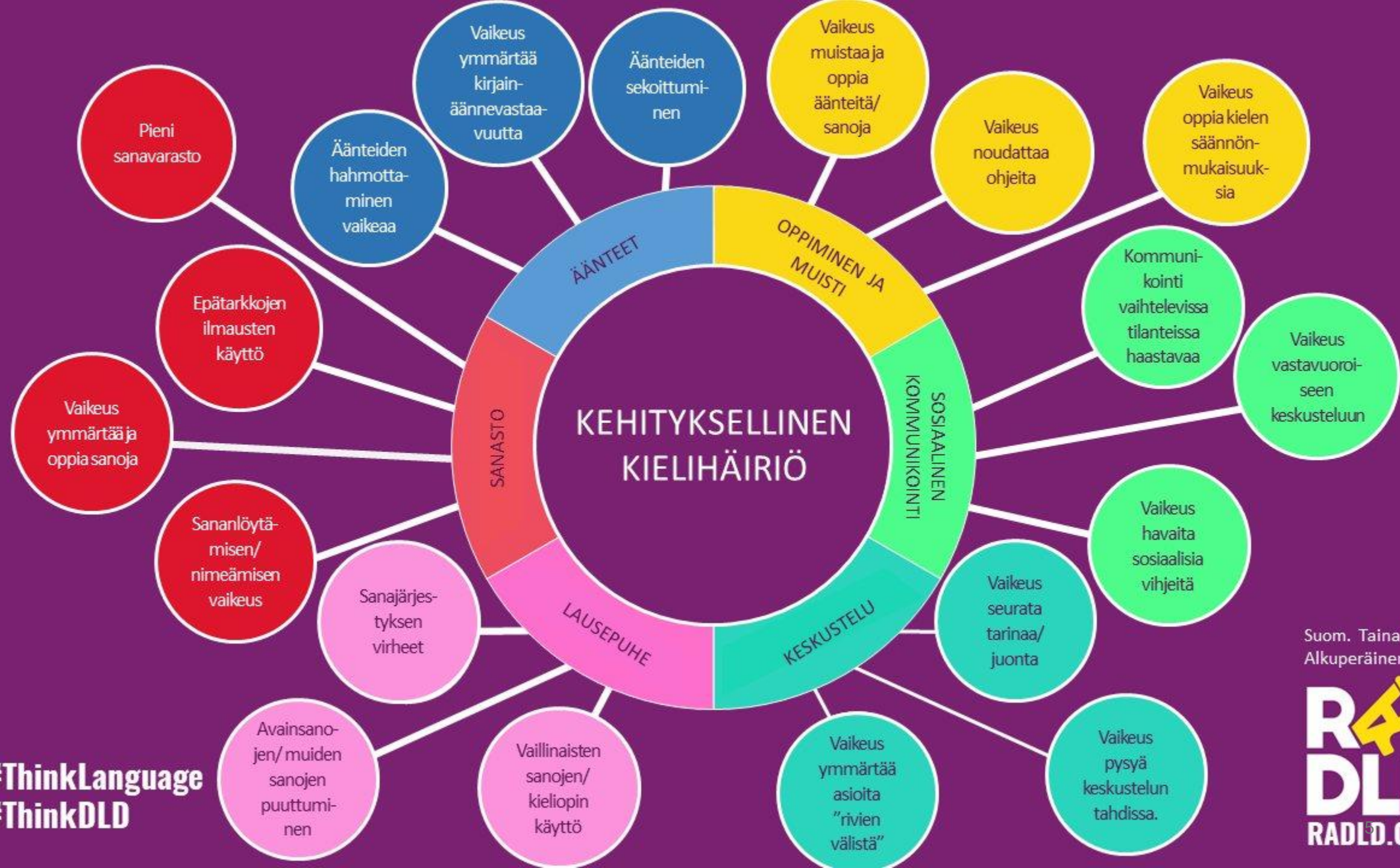
- Kielihäiriötä ei ole aina helppo tunnistaa
 - Kielellisten ja näönvaraisten taitojen välillä voi olla suuria eroja, joten taidot voivat näyttää epätasaisilta
 - Toiminta voi olla monella tavalla iän mukaista
 - Lapsella tai nuorella, jolla on kielihäiriö, voi olla vaikea itse kertoa vaikeuksiaan tai ilmaista tuen tarvettaan
- Kielihäiriö voi näyttää erilaiselta yksilöstä toiseen, eri iässä ja eri ympäristöissä
- Kielihäiriöön voi liittyä kohonnutta riskiä esimerkiksi oppimisvaikeuksiin, mielenterveyden ongelmiin, matalaan itsetuntoon, kiusatuksi tulemiseen, koulunkäynnin keskeytymiseen ja alityöllistymiseen

Miksi kielihäiriön tunnistaminen on tärkeää?

- Jos kielihäiriötä ei tunnisteta ja ei saa osuvaa tukea, se voi aiheuttaa
 - epäonnistumisen kokemuksia
 - epävarmuutta ja motivaatio-ongelmia
- Jos vaikeudet ovat tiedossa, niihin voi saada tukea:
 - Osataan auttaa asioiden ymmärtämisessä ja ilmaisemisessa
 - Voidaan ottaa käyttöön erilaisia oppimisen tukikeinoja
 - Tiedetään, missä asioissa tarvitsee tukea
 - Avun pyytäminen on helpottuu
 - Tunnistetaan vahvuudet ja otetaan ne avuksi

Suom. Taina Olkinuora
Alkuperäinen:

RA
DLD
RADLD.ORG

#ThinkLanguage
#ThinkDLD

Miten kielihäiriö voi näkyä varhaislapsuudessa?

- Puheen kehitys voi olla viivästynyttä
- Puheessa voi olla epäselvyyttä
- Uusien sanojen, käsitteiden ja nimien oppiminen voi olla vaikeaa
- Lauseiden muodostaminen ja kerronta voi olla vaikeaa
- Kuuntelemaan keskittyminen voi olla vaikeaa
- Sanottujen asioiden muistaminen kertakuulemalta voi haastaa
- Monimutkaisemman puheen ymmärtämisessä voi olla vaikeutta
- Kielellisen kehityksen viive voi heijastua myös muiden taitojen kypsymiseen (omatoimisuustaidot, leikkitaidot, keskittyminen)

Missä asioissa kielihäiriö voi näkyä kouluiässä ja nuoruudessa?

- Puheen määrässä ja laadussa
- Kirjainten ja numeroiden oppimisessa
- Lukemisessa ja kirjoittamisessa
- Sanaston ja käsitteistön hallinnassa
- Monimutkaisen puheen ymmärtämisessä
 - Tarvitaan selkokieltä, toistoja, pilkkomista, havainnollistamista, konkretisointia
- Luetun ymmärtämisessä ja muistamisessa
 - Tehtäväohjeiden ymmärtämisessä, matematiikan sanallisissa tehtävissä
 - Asioiden ymmärtämisessä yleisemmällä tasolla, tiedon soveltamisessa
- Vieraiden kielten opiskelussa
- Uusien asioiden oppimisen tahdissa

Kielellisten vaikeuksien vuoksi tuen tarvetta voi olla myös

- Opiskelustrategioiden omaksumisessa
- Keskittymisessä ja oman toiminnan ohjailussa
- Tunteiden tunnistamisessa ja nimeämisessä

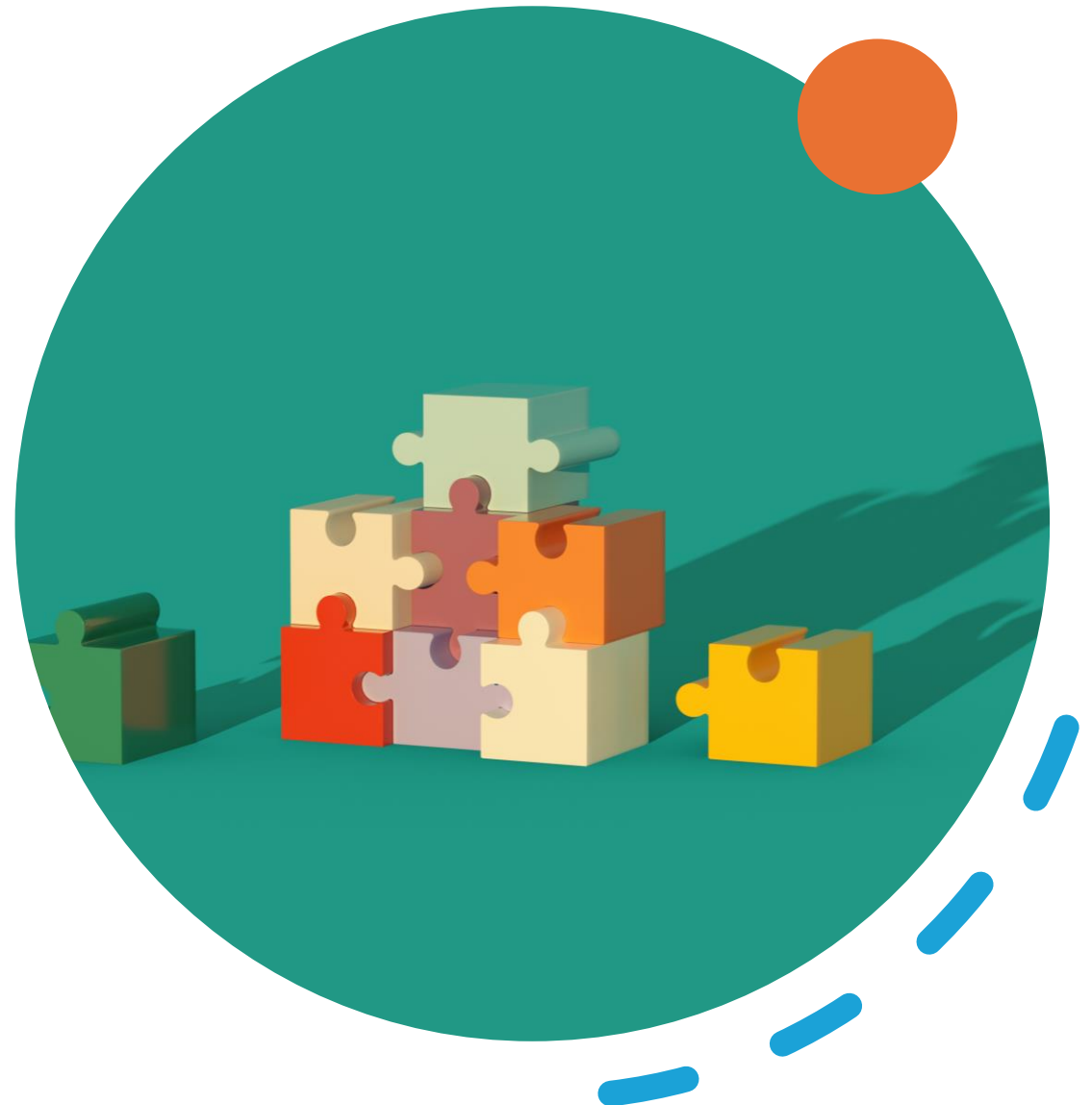

Kielihäiriö ja monikielisyys?

- On mahdollista oppia useampaa kieltä yhtä aikaa tai peräkkäin, jos altistuksen määrä ja laatu ovat riittäviä
 - Monikielisen kielellinen kehitys voi näyttää viivästyneeltä, jos sitä verrataan yksikieliseen lapseen
 - Sanasto voi olla suppeampaa tai jakaantunutta eri kielille
 - Kielioppivirheitä voi olla enemmän kuin yksikielisellä
 - Lapsi voi sekoittaa kieliä puheessaan
- Monikielisellä voi olla kehityksellinen kielihäiriö, jos kielenkehityksen vaikeuksia ilmenee kaikilla kielillä
 - Tärkeitä taustatietoja:
 - Millaista on ollut varhainen kielenkehitys ensimmäisellä kielellä?
 - Onko uuden kielen oppiminen vaikeaa riittävästä altistuksesta huolimatta?
 - Onko suvussa puheen- ja kielenkehityksen vaikeuksia?

Kielihäiriöisellä voi olla monenlaisia vahvuuksia...

- Arkielämässä ja käytännön asioissa pärjääminen
 - Nähtyjen asioiden muistaminen
 - Toistojen myötä oppiminen
- Motoriikka
- Näönvaraiset havainnoinnin, hahmottamisen ja päättelyn taidot
 - Hoksaaminen, muisti, rakentelu, käden taidot
- Vuorovaikutus ja sosiaaliset taidot
- Leikki
- Peruslaskutaidot

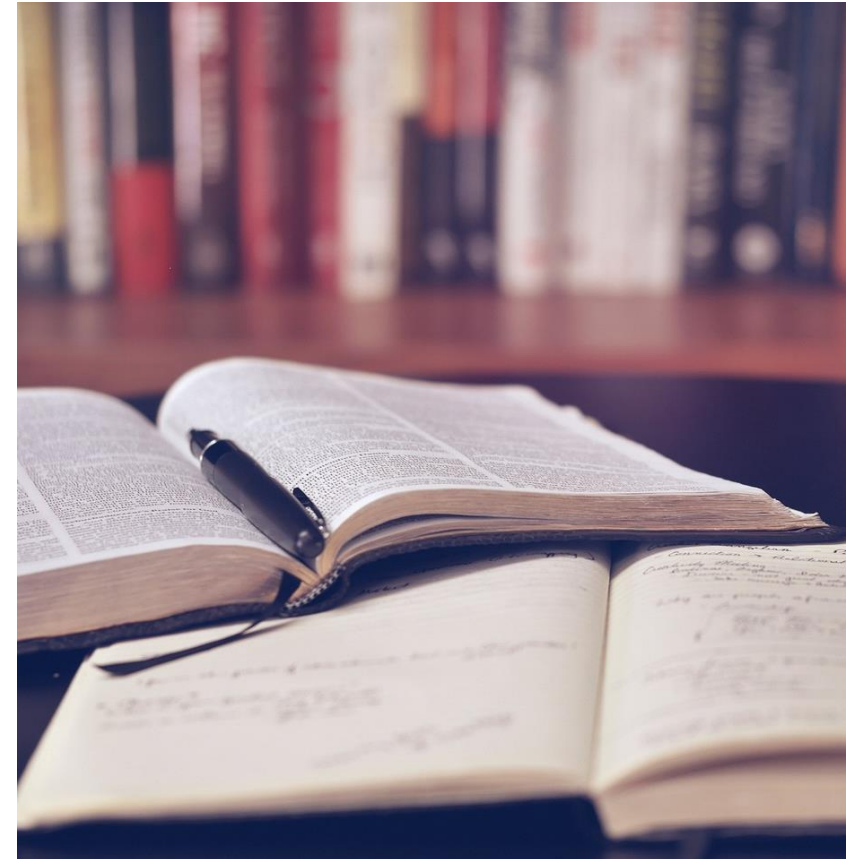
Miten kielihäiriö voi vaikuttaa nuoren elämään?

- Kielihäiriö ei häviä iän myötä
- Kielelliset vaikeudet ilmenevät yksilöllisesti
- Iän myötä kielelliset vaatimukset kasvavat luokkatilanteissa ja sosiaalisissa tilanteissa
- Kehityksellinen kielihäiriö: Viivin kokemustarina
- YhtäHyvä tarinat: Veera vs Dysfasia
- Kehityksellinen kielihäiriö: Jonnan kokemustarina
- Kehityksellinen kielihäiriö: Heikin kokemustarina

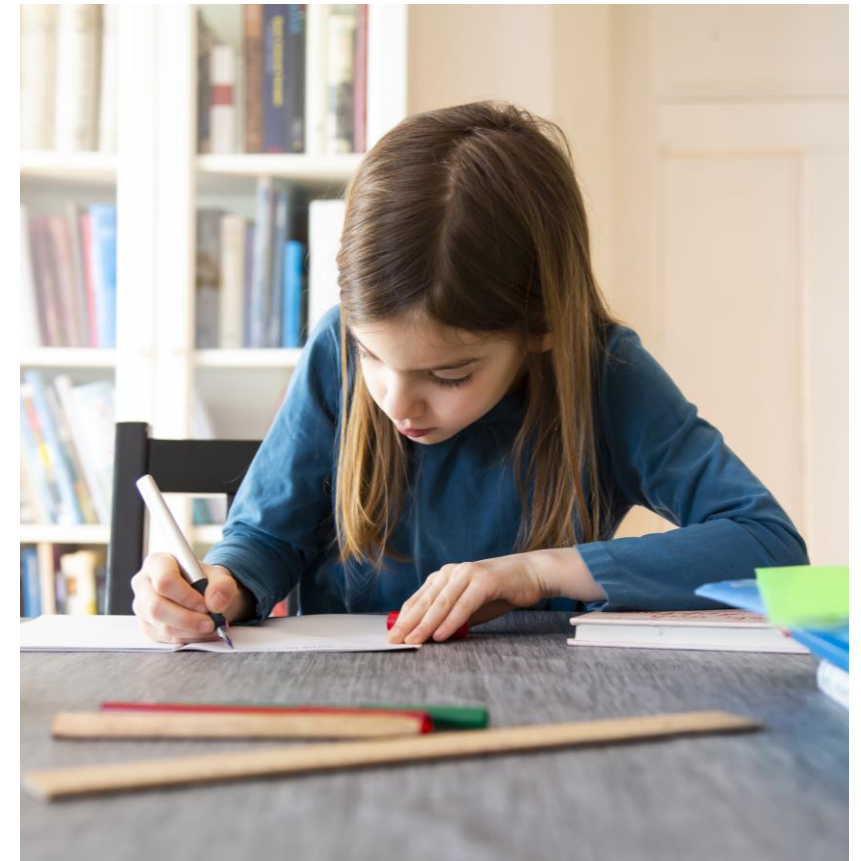
Kielihäiriö ja sanavarasto

- Sanavarastoa tarvitaan puhumisessa, ymmärtämisessä, lukemisessa ja kirjoittamisessa
- Kielihäiriöön liittyy usein sanavaraston kapeutta, joka voi johtua kuullun prosessoinnin vaikeudesta
 - Osa toisten sanomista sanoista ”menee herkästi ohi” ja uuden sanan oppimiseen tarvitaan useampia toistoja
- Osalla kielihäiriöisistä lukemaan oppiminen tapahtuu hitaammin, mikä voi myös osaltaan hidastaa sanavaraston kehittymistä
- Eri oppiaineissa uutta sanastoa tulee koko ajan lisää ja käytetyt sanat muuttuvat yhä monimutkaisemmiksi, ja lapsi tai nuori voi jäädä sanaston kehityksessä jälkeen
 - Tämä vaikuttaa siihen, miten ymmärtää ja muistaa opeteltuja asioita
- Kapea sanavarasto voi vaikuttaa myös siihen, miten pystyy ilmaisemaan ideoitaan ja ajatuksiaan keskusteluissa ja opinnoissa

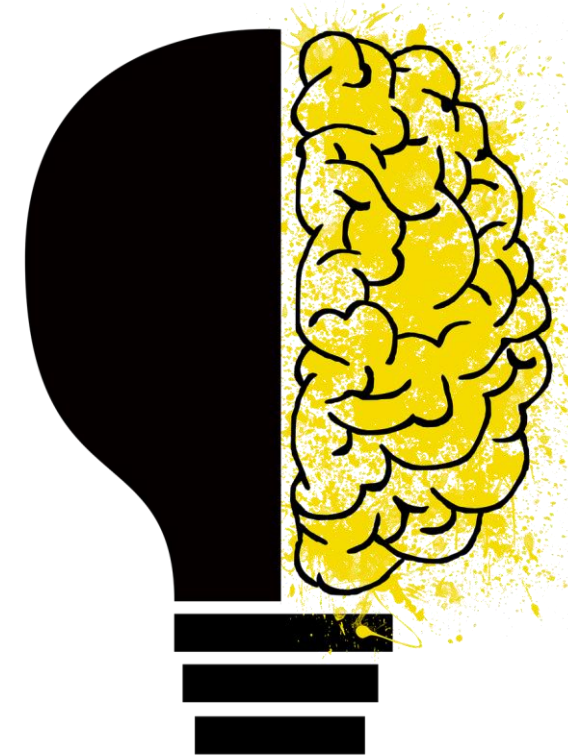
Kielihäiriö ja lukitaidot

- Usein kielihäiriöön liittyy haasteita myös lukitaitojen kehittämisessä
- Lukemaan oppimisessa, lukusujuvuudessa ja/tai oikeinkirjoituksessa voi olla vaikeuksia
- 1.-2. luokilla harjoitellaan lukemista, 3.-4. luokilla jo opiskellaan lukemalla
- Jos lukitaidot ovat puutteellisia, voi olla haastavaa pysyä muiden mukana, kun luettava aines lisääntyy. Yläkouluiässä vaaditaan jo pitkien tekstien lukemista ja sisäistämistä
- Monimutkaisemman puheen ymmärtämisen vaikeudet näkyvät samalla tavalla myös luetun ymmärtämisessä
- Tekstien pilkkominen, selkokieლისet tekstit, isompi fonttikoko ja selkeät rivivälit voivat auttaa
- Myös visuaalinen tuki kuten, avainsanat, aikajana, käsitekartat, värikkäät alleviivaukset voivat auttaa
- Äänikirjat tai videot tekstin tukena voivat auttaa
- On tärkeää löytää itselle sopivat apukeinot lukemisen ja oppimisen tueksi

Kielihäiriö ja työmuisti

- Kuunnellessa puhetta asioita täytyy pitää mielessä ja prosessoida, tätä taitoa kutsutaan työmuistiksi
- Kielellisiin vaikeuksiin liittyy usein keskimääräistä suppeampi kuulonvarainen työmuisti
- Rauhallinen kuunteluympäristö auttaa
- Kuultua asiaa olisi hyvä tulla sopivassa tahdissa ja sopiva määrä kerrallaan
- Hieman hidastettu puhe ja lyhyet lauseet tukevat muistamista ja ymmärtämistä
- Myös se auttaa, että on riittävästi aikaa prosessoida kuultuja asioita

Kielihäiriöiset hyötyvät oppimisessa myös

- Selkokieelisestä puheesta ja tekstistä
- Pääasioihin keskittymisestä
- Kuvista ja havainnollistamisesta
- Tekemällä oppimisesta
- Toistoista ja kertaamisesta
- Vähän opetteluun alle kerrallaan
- Ennakoivasta tukiopetuksesta
- Pienryhmäopetuksesta

Lähteet:

- Kehityksellinen kielihäiriö (kielellinen erityisvaikeus, lapset ja nuoret). Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin, Suomen Foniatri ry:n ja Suomen Lastenneurologisen Yhdistyksen asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2026 (viitattu 26.08.2026). Saatavilla internetissä: www.kaypahoito.fi
- "I've Still Got It, Haven't I?" Developmental Language Disorder in Older Children and Adolescents, Julia Starling, 2020. Saatavilla internetissä: linksresources.com.au
- [RADLD - Raising Awareness of Developmental Language Disorder – RADLD](http://radld.org/about/dld/dld-fact-sheet/) (löytyy myös suomenkielistä materiaalia [https://radld.org/about/dld/dld-fact-sheet/](http://radld.org/about/dld/dld-fact-sheet/))

